

כל התחדשות נובעת וצומחת מתוך ריקבון, והריקבון עצמו הוא ראשית ההתחדשות!!!

הקב"ה לאבותיהם במצרים, אם כן יש להם להבין ולדעת כי כל קושי אינו כי אם הקדמה והכנה לרוב הטובה שקרובה לבוא עליהם, ואם כן מה יתאונן אדם חי.

אי' בגמ' (שבת קמז:): "רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם (מקום שיש שם יין משובח ומים מיוחדים לרחיצה), אימשיך בתרייהו (-שנמשך אחרי התענוגים) איעקר תלמודיה (-שכח תלמידו). כי הדר אתא (-כשחזר) קם למיקרי בספרא (-קם ללמוד) בעא למיקרא (-רצה לקרות) החדש הזה לכם (שמות יב, ב), אמר 'החרש היה לכם' (-מרוב שיבוש לא יכול היה לקרות נכון המילים). בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודו (-ביקשו הרבנן רחמים עליו, ונזכר כל מה שלמד)".

ועפ"ז מבאר הרה"ק **השפת אמת** ז"ע (ליקוטים ד"ה החודש הזה), בזה"ל: "...כי כל התחדשות, כשיש הסתר מקודם, וע"י שמקודם 'חרש היה לכם' נעשה אח"כ 'החודש הזה לכם', שהרי לכך ירדו למצרים שיבוא לאור הגאולה שבא לאחר הגלות שהוא ההתחדשות", עכ"ל. כלומר, שכל הקושי וההסתרה והגלות אינם אלא הכנה לגאולה וישועה.

« מדוע נושע אדם זר יותר מאשר חסידים אדוקים! »

והנה אמרו חז"ל **במדרש** (ויק"ר טז) על הכתוב **זבח תודה יכבדנני** (תהלים נ, כג), "ר' הונא בשם ר' אחא יכבדנו אין כתיב כאן אלא 'יכבדנני' כבוד אחר כבוד".

הכתב סופר מסביר את דברי המדרש הללו (הובא בס' ילקוט לקח טוב, ויקרא ע' ג) באופן נפלא, בהקדם מאמר חז"ל ארבע צריכין להודות וכו', בדרך כלל רגילים המודים להודות רק על הנס שנעשה עמהם ועל החלצות מן הצרה, אולם אליבא דאמת צריכין הם להודות לא רק על ההצלה, אלא גם על היותם בצרה, כי כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ואם כן בודאי היתה גם הצרה עצמה טובה עבורם, או משום שבאה כדי לעוררם שישבו מדרכם הרעה או על מנת שתבוא להם טובה על ידה, ואמרו חז"ל כשם שמברך על הטוב כך מברך על הרעה.

מעתה - ממשיך בעל הכתב סופר - כיון שיש להודות על הצרה, צריך המקריב קרבן תודה להביא את התודה לא רק על ההצלה אלא גם על הצרה שקדמה לה, ועל זה נאמר זובח תודה יכבדנני בנו"ן כפולה, להורות שיכבד את ה' בכפלים, כבוד אחר כבוד על הרע ועל הטוב, כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

על פי זה מתבאר היטב גם חלקו השני של הפסוק, וְשֵׁם דְרָךְ אֲרָאָנוּ בְּיַשְׁעֵי אֱלֹהִים (תהלים נ, כג), כי גם המאמין בלב שלם בשעה שהצרה באה שזו לטובתו, ומודה לה' ומברכו על הרעה, אולם בשלב זה עדיין אינו יודע בדרך כלל מה הטובה שתצמח לו מזה, אך מכיון שהוא מתנהג בדרך נעלה זו ומודה לה' על כל מידה ומידה שהוא מודד לו, מגלה ה' את עיניו עד שבעיניו יראה ובלבבו יבין איך צמחה טובה אמיתית מן הרעה המדומה.

נמצא אם כן שבזה שהוא מכבד את ה' על הדבר שלפי ראות עיניו היה רעה, הוא סולל לעצמו דרך שיראהו ה' בישועתו, שהרי הרעה עצמה היא טובה, וזהו מה שאמר הכתוב שבזה 'שיכבדנני' בכפלים, על הטובה ועל

« איך עשה השי"ת מהמצריים צחוק? »

כתוב בפרשה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתי אלה בקרבו. ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים (שמות י, א-ב). ופי' **רש"י**, "התעללתי, שיחקתי".

ומבאר החתם סופר ז"ע (תורת משה ד"ה אשר התעללתי) מהותו של השחוק אשר שחק הקב"ה על המצריים, כי הנה בהיות אבותינו בארץ מצרים עבדים לפרעה הרשע, היה יכול לעלות בלבבם תמיהות וקושיות, על מה אירע ככה להם עם ה' בני בכורי ישראל, להיות משועבדים בתכלית השיעבוד למצרים, באופן שהיה נראה שישארו הם ובניהם עד סוף כל הדורות, משועבדים לפרעה במצרים, (ובפרט, שהרי פרעה מבני בניו של כנען הוא שנתקלל על חטאו של חם ארוך כנען, ויהי כנען עבד למו (בראשית ט, כו), וכיצד אירע שבניו של חם משתעבדים בבניו של שם). ועוד יפלא, על מה שכל הכסף והזהב שהיה בעולם הגיע למצרים בשנות הרעב, שהרי מכל קצוי תבל באו לקנות שם אוכל להשיב נפשם בשנות הרעב, וכל זה הוא כעין שפחה כי תירש גבירתה.

אמנם בצאת ישראל ממצרים נתגלה ששחוק גדול שחק ה' במצריים, שהראה להם כאילו הם אוצרים הון ועושר רב לעצמם, ולמעשה, תכלית דבר היה שכל ההון והעושר הלז יגיע לידיהם שך בני ישראל ותקיים הבטחת הבורא וְאָחֲרַי כֵּן יִצְאוּ בְרַכְשׁ גָּדוֹל (בראשית טו, יד), ומטעם זה גופא ירדו בני ישראל ונשתעבדו למצרים, כדי שבגמר השעבוד יצאו ברכוש גדול, ויעשו את מצרים כמצולה שאין בה דגים (ברכות ט,); נמצא שכל ההסתר פנים בשעבוד בני ישראל לא היה כי אם לתכלית טובתם.

וזהו תכלית סיפור יציאת מצרים, את אשר שיחקתי במצרים, כי הנה כל זה (הרעב והשועב ושעבודם) ארך כג' מאות וכו' שנה, והרבה מבני ישראל לא ראו את הטובה אלא נולדו ואף מתו בימי הרעה, אבל המאמין יודע שהבורא הוא היה הוה ויהיה והוא עשה הכל על פי חשבון.

לזה עלינו לספר ביציאת מצרים שעל ידי זה תקבע האמונה הטהורה בלב בני ישראל לכל הדורות, שבכל נסיון והסתרה ידעו בבירור שהקב"ה מסובב כל הסיבות לטובתם, אלא שבשעת מעשה אין בידי בשר ודם להבין דרכי ההנהגה העליונה, ועבודתם היא להאמין שהכל לטובה ולקוות לחסדיו יתב"ש.

עפ"ז מבאר החת"ס את הכתוב חֲטָאוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הָעוֹיִנוּ הַרְשָׁעוּנוּ, אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם לֹא הִשְׁכִּילוּ נִפְלְאוֹתַיְךָ לֹא זָכְרוּ אֶת רַב חֲסִדֶיךָ וַיִּמְרוּ עַל יָם בְּיַם סוּף (תהלים קו, ז), שהרי חטא היינו עבירה בשוגג, ועוון הוא במזיד, (יומא ל"ו), והנה אבותינו שהיו במצרים אף אם הוקשה להם על דרכי הבורא עמם, לא היה זה להם כי אם חטאנו בשוגג, שהרי עדיין לא ראו שהכל הכנה לטובתם, אבל אנחנו, אם תחלש אמונתנו בשעת הסתר, לא יחשב זאת כשוגג, אלא העווינו והרשענו במזיד, והטעם, מאחר שאבותינו בְּמִצְרַיִם לֹא הִשְׁכִּילוּ נִפְלְאוֹתַיְךָ, עדיין לא ראו לנגד עינם את גילוי עומק דרכי ה' שעומדים הם לצאת משם עם כל רכוש זה, על כן וַיִּמְרוּ עַל יָם בְּיַם סוּף, אבל הדורות שלאחריהם שכבר ראו וידעו את גודל הניסים שעשה

הרעה אזי היא 'שם' לעצמו 'דרך' המוליכה אותו לזה ש'אראני בישיע אלקים', היינו שיראה איך שהאלקים - שהוא ביטוי למדת הדין, זה בעצמו הוא 'ישע'.

וכמו הפי' הידוע בספה"ק אוהב ישראל מאפטא זי"ע בשם הרה"ק ר' מיכל מזלאטשוב זי"ע, עה"פ וַיָּבֵא נָח וּגְוֵ' מִפְּנֵי מִי הַמַּבּוּל (בראשית ז, ז), וז"ל: "ופרש"י ז"ל אף נח מקטני אמונה הי וכו', והלא פלא גדול לחשוד את נח הצדיק שהיה מקטני אמונה בהש"ת ח"ו, ונ"ל דתיבת 'אמונה' יש לו ב' פירושים, א' כפשוטו, האמנת הדבר שבדאי יהיה כך, עוד י"ל אמונה מלשון וַיְהִי אִמּוֹן אֶת הַדָּסָה (אסתר ב, ז) והוא לשון המשכה וגידול. כי באמונה יש כח זה שע"י האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבא, היינו ע"י שהוא מאמין בהש"י ובוטח בו באמונה שלימה כל שום איזה דבר אז נמשך הדבר ההוא ויבא בשלימות."

"והנה נח הצדיק בוודאי האמין בשלימות בכל אשר דיבר אליו הש"ת בכלל לבבו ובכל נפשו בתמימות כדרכו הטוב מאז ומקדם, אך בדבר זה היה ירא להאמין באמונה שלימה בכלל לבבו, כי אולי יהיה הוא הגורם להבאת המבול, היינו ע"י שלימות אמונתו יומשך בוודאי מזה הבאת המבול, ולא היה יודע איך ליתן עצות בנפשו מה לעשות."

"וזהו שפירש"י ז"ל, 'מקטני אמונה', היה מאמין ואינו מאמין, ר"ל באמת היה מאמין, רק שירא להאמין בשלימות שהש"ת יביא המבול, כי אולי יהיה הוא הגורם לזה וכו"ל, עד שחקוהו המים וכו' והבן היטב ודפח"ח", עכ"ל הק'.

וכפי שמסופר מקדוש ישראל הבעש"ט הק' זי"ע, שנקלע אליו פעם אדם חשוך בנים, ונתברך מפי קדשו, וכעבור שנה נתקיימה הברכה ונולד לו ב. וטענו תלמידי הבעש"ט הק' בפני רבם, מפני מה נגרעו המה יותר, שהלא הם נמצאים תדיר אצל הרבי ונזכרים ומבקשים ממנו שיפעול עבורם ישועה, ואין הם נושעים כ"כ מהר, כמו אדם זר הלזו שמיד נענה ונושע.

והשיב על כך הבעש"ט הק' במסר נוקב, כי דוקא הוא מרוב פשטותו ותמימותו, יש לו אמונה איתנה ותמימה, שכאשר ברכתו אותו בבן זכר, היה ברכתו כ"כ מוחשי ואמיתי עד שכבר הלך לקנות עריסה ועגלה לתינוק, ואמונתו החזקה היא זו שגרם להמשיך לו ישועה במהרה, לעומתו, אתם, כנראה שאין לכם האמונה האיתנה הדרושה מכם מן השמים, והיא שמונעת מכם להיוושע מאחר שחסר לכם כח ההמשכה לפי דרגתכם, שתממש את הברכה שתתקיים.

« איזה עצים היו ספוגים שנים ארוכות עם... אמונה...! »

ובאמת זה היתה המעלה של משכן של משה, דכתיב 'ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים (שמות כו טו) ובגמ' א' (יומא עב): עומדים לעד לעולם ע"כ. משכן של משה רבינו הוא דבר נצחי, והיינו דהגם שמקדש ראשון ושני נחרבו אבל משכן של משה רבינו נגנו. נראה מזה שיש כמין מהלך מעל הטבע, כח של נצח, שעומדים לעד לעולם.

והענין הוא, דהרי אמרו חז"ל במדרש תנחומא 'ומהיכן היו הקרשים, יעקב אבינו נטע אותם בשעה שירד למצרים, אמר לבניו בני עתידים אתם להגאל מכאן והקב"ה עתיד לומר לכם כשאתם נגאלין שתעשו לו את המשכן, אלא עמדו ונטעו ארזים מעכשיו, שבשעה שיאמר לכם לעשות לו את המשכן, יהיו הארזים מתוקנים לכם מיד עמדו ונטעו, ע"כ.

הבה נתבונן מהו טמון ב'עצי שטים' הללו. כלל ישראל מאתיים ועשר שנה נמצאים בעבודת פרך בקושי השעבוד, אין יוצא ואין בא, במצרים יהודי מגיע כל יום לאחר יום של עבודת פרך כשהוא מוכה וכולו מוזב דם, מגיע לביתו לכמה רגעים אומרת לו אשתו בוא תאכל משהו, ועונה לה אינני יכול, שואלת אשתו מה קרה, ועונה לה אינני יכול לאכול עד שהשקיתי את העץ, ושוב שואלת לאיזה עץ אתה מתכוון ועונה לה סבא יעקב אמר כי יהודי לא יסאר לעולם עבד לפרעה במצרים, בני ישראל יגאלו, לכשיגאלו הקב"ה יאמר להם מיד בציווי "תעשו משכן" וצריכים להיות מוכנים לזה, ולכן עומד ונוטע את הארזים הוא הולך עתה ומשקה את העץ בעת ובעונה שהדם שותת ממנו.

האם יכולים אנו להשיג כמה אמונה ספוגה בעצים הללו. העצי שטים אלו עשויים לעד ולעולם, משום שדורות של אמונה צועקת מהם, ועצים כאלו שהם כולם ספוגים באמונה להקב"ה, עומדים לעולם, ואף אחד אינו יכול לגדע את זה, אין יד שיכולה להרוס אותו. וכן אנחנו האומה הישראלית הצעקות שצעקנו להבורא עולם בשעבוד מצרים מאלו הצעקות נבנה המשכן שהיא עולמית.

ולפי מה שאמרנו מהאפטע רב זי"ע, זה הכלל ישראל היה להם האמונה בהש"ת שהגאולה תהיה ונבנה המשכן, ממילא אמונה בעצמה המשיכה את הדבר ממקורו, בדרגה גבוהה של קיום לנצח נצחים.

ראיתי באיזה ספר רמז נאה על מה שכתוב איש אַמוֹנוֹת רַב בְּרַכּוֹת (משלי כח, כ), כלומר האדם המאמין בה' באמונה שלימה שכולו חדור באמונה עד שיקראו הכתוב 'איש אמונות', אזי בכחו להמשיך ולהשפיע רב ברכות, ברוחניות ובגשמיות כי אמונה היא לשון המשכה ומכח האמונה ניתן להמשיך את הברכה שתתממש ותתקיים.

וידוע היא הנועם אלימלך (פר' בהר) שמביא בשם אחיו הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל, שביאור הכתוב וְכִי תֹאמְרוּ מֶה נֹאכַל וְגו' וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי וְגו' (ויקרא כה, כ- כא), שהכוונה היא שרק כאשר שואלים ומסתפקים ב'מה נאכל' אז צריכים ברכה מיוחדת של 'צויתני את ברכתי', כי עצם הספק במציאות השפע של הקב"ה גורם לעצירת השפע, ואילו לא היו מסתפקים אז היתה הברכה מצויה מאיליה, כמו שנגזר מכבר.

הרי לנו לפנינו קביעה מוחלטת כי האמונה מביאה וממשיכה הדבר, וכגודל האמונה בדבר כך ניתן להמשיכה שיתקיים, ולאשר יחפוץ האדם יטנו, אם יאמין בטוב הרי מכוח אמונתו ניתן לו להמשיך על עצמה טובה וברכה ולהיפך אם יאמין ברע ח"ו הרי עלול הוא בזה להמשיך על עצמו רע ח"ו.

ונסיים בדברים הנפאים שכ' המהר"ל (בח' אגדות) על הגמ' אבידתו קודמת לאבידת אביו ורבו (בבא מציעא לג.) וממשיך הגמ' 'אמר רב יהודה אמר רב, כל המקיים בעצמו כך סוף בא לידי כך' ופי' המהר"ל בזה"ל: "פי', דכל מי שהוא מתירא מן הדבר בא לאותו דבר, כי האדם קרוב הוא לו שיהיה פועל לעצמו יותר משיפעל לזולתו, כאשר הוא פועל בעצמו מן דבר המתנגד לו, וכאשר הוא מתירא מן העניות הוא נותן לעניות קיום בפועל, ובא לו הדבר כמו שאמר באיוב וְאֶשֶׁר יִגְדְּתִי יָבֵא לִי (איוב ג, כה), כאשר הוא ירא מן דבר אחד והוא בעצמו נוטה לפול לפני אותו דבר, שהוא ירא ממנו הנה הוא מקבל אותו דבר, וכו', ודבר זה ברור, וכו' אשר קובע בנפשו כך וזהו כאשר מתירא מזה, דבר זה קביעת בנפשו, סוף הוא בא לידי כך, כאשר הוא מכין עצמו לזה," עכ"ל המהר"ל.

*"...הרי לנו לפנינו
קביעה מוחלטת כי
האמונה מביאה
וממשיכה הדבר,
וכגודל האמונה
בדבר כך ניתן
להמשיכה שיתקיים,
ולאשר יחפוץ האדם
יטנו, אם יאמין בטוב
הרי מכוח אמונתו
ניתן לו להמשיך על
עצמה טובה וברכה
ולהיפך אם יאמין
ברע ח"ו הרי עלול
הוא בזה להמשיך
על עצמו רע ח"ו..."*